

Πώς χωρίζουμε τις εποχές

Εποχή του Λίθου

Εποχή του Χαλκού

Εποχή του Σιδήρου

2.000.000

3000

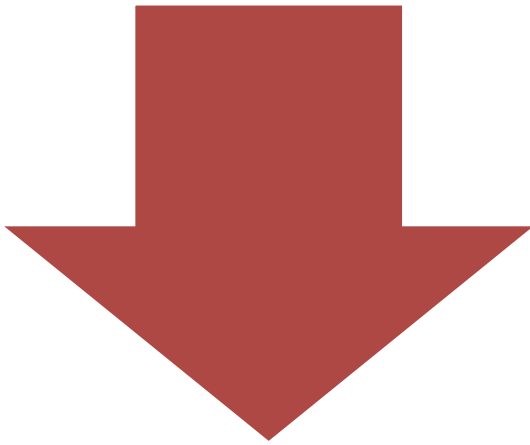
1100

300

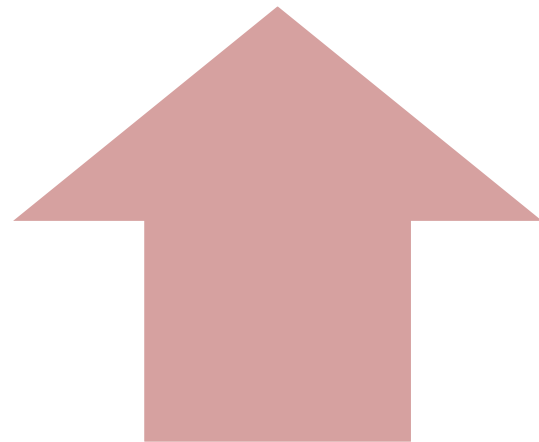
history-logotexnia.blogspot.com
Μπακάλης Κώστας

Εποχή του Λίθου

Τα πρώτα ίχνη του ανθρώπου έχουν αναζητηθεί πολύ βαθιά μέσα στο χρόνο, γύρω στα 2,5 εκατομμύρια χρόνια πριν από σήμερα.

Όλο αυτό το ασύλληπτο διάστημα ο άνθρωπος προοδεύει, βελτιώνει συνεχώς τις συνθήκες ζωής του, τελειοποιεί τον εργαλειακό του εξοπλισμό.

Υποδιαίρεση Προϊστορίας με βάση την τεχνολογική εξέλιξη

Προϊστορία:

```
graph LR; A[Προϊστορία] --> B[Εποχή του Λίθου]; A --> C[Εποχή του Χαλκού];
```

Εποχή του Λίθου:

1. Παλαιολιθική – Μεσολιθική (2.500.000 ως 6.500 π.Χ.)
2. Νεολιθική (6.500 ως το 3.000 π.Χ.)

Εποχή του Χαλκού (3000 – 1100 π.Χ.)

Γραφή

Προϊστορία

Ιστορία

Εποχή του λίθου

Εποχή του χαλκού

Παλαιολιθική

Νεολιθική

► Οστά του
Αυστραλοπίθηκου
«Λούση». Η πιο διάσημη
πρόγονος του ανθρώπου
βρέθηκε στην Αιθιοπία
το 1974 και ονομάστηκε
«Λούση». Τα οστά που
βρέθηκαν (40% του
σκελετού της) δείχνουν
ότι ήταν μια νέα γυναίκα
με ύψος περίπου 1,10 μ.

Α. Η πρώτη εμφάνιση του ανθρώπου στη γη

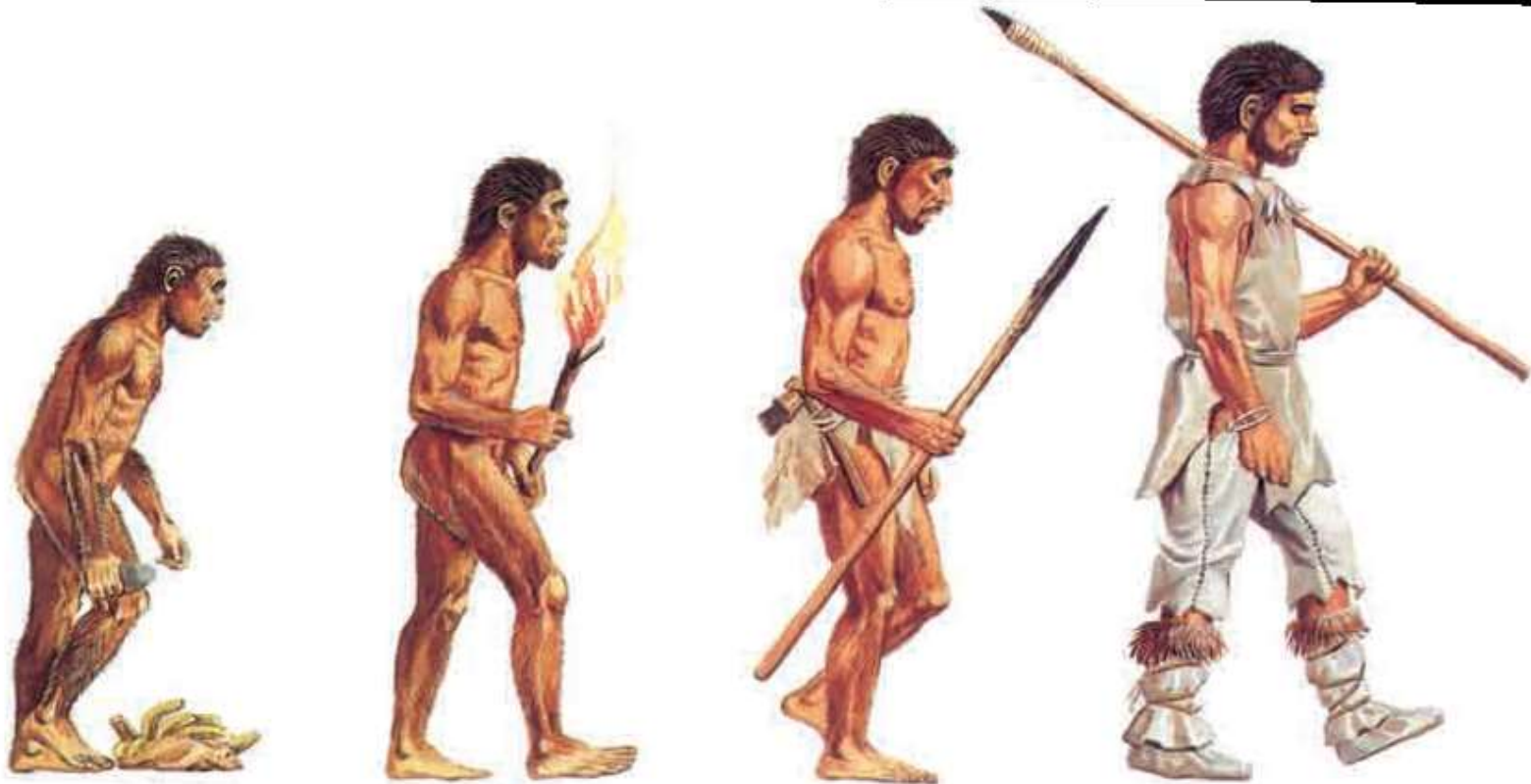

▲ Χειροπέλεκυς, το πρώτο εργαλείο του ανθρώπου.

Πριν από περίπου 2.5 εκατομμύρια χρόνια εμφανίστηκαν οι πρώτοι άνθρωποι στην **Αφρική**.

Ικανός άνθρωπος – <i>homo habilis</i>	Ζει ομαδικά και κατασκευάζει εργαλεία.
Όρθιος άνθρωπος – <i>Homo erectus</i>	-Βελτιώνει τα εργαλεία - ανακαλύπτει τη φωτιά -Αφρική, Ευρώπη, Ασία
<i>Homo sapiens</i> –Σοφός άνθρωπος	-μέγεθος εγκεφάλου μεγαλύτερο -θάβει τους νεκρούς
<i>Homo sapiens</i> – <i>sapiens</i> : Σοφότερος άνθρωπος	-επινοεί την τέχνη -εξαπλώνεται στον κόσμο

1. Homo habilis
2. Homo erectus
3. Homo sapiens
4. Homo sapiens sapiens

▲ Πιστεύετε ότι ο άνθρωπος στην πορεία του σ' αυτά τα 3 περίπου εκατομμύρια χρόνια ήταν ως προς τη μορφή, την ευφυΐα και τις ικανότητες ο ίδιος;

Ο Homo habilis διάλεγε
ένα κομμάτι λίθου
(πέτρας) και το έτριβε,
μέχρι να πάρει μορφή.

Χτυπούσε την τραχιά
πλευρά του λίθου, μέχρι να
του δώσει το σχήμα που
ήθελε.

Τελική μορφή του λίθου.

Β. Η ζωή του ανθρώπου κατά την Παλαιολιθική και Μεσολιθική εποχή (2.500.000-6.500 π.Χ.)

► Ποιο ήταν το κλίμα της παλαιολιθικής εποχής;

Κατά τη μακρά αυτή περίοδο το κλίμα ήταν **ψυχρότερο** απ' ότι σήμερα.

► Σε ποιους τόπους έβρισκε καταφύγιο ο άνθρωπος;

Ο
άνθρωπος
βρίσκει
συχνά
καταφύγιο
στα
σπήλαια.

Μετακινείται
ακολουθώντας
τα θηράματά
του

Προτιμά για
προσωρινή
εγκατάσταση τις
θέσεις κοντά στις
όχθες ποταμού,
δίπλα σε **πηγές**
νερού ή δίπλα σε
λίμνες.

► Πώς εξασφαλίζει την τροφή του;

Κατά τη διάρκεια της Παλαιολιθικής και Μεσολιθικής εποχής Εποχής ο άνθρωπος είναι

κυνηγός και τροφосυλλέκτης

ενώ βοηθητικό ρόλο παίζει και η **αλιεία.**

► Σαν κυνηγός ποια θηράματα κυνηγά;

- ❑ Τα θηράματα ποικίλλουν ανάλογα με την περιοχή.
- ❑ Στην ανατολική Ευρώπη κυριαρχεί το **μαμούθ**.
- ❑ Στη δυτική Ευρώπη ο **τάρανδος**, ο **αίγαγρος** και η **αντιλόπη**.
- ❑ Στη Μεσογειακή Ευρώπη τα **βόδια**, τα **ελάφια** και οι αποτελούν μαζί **ίπποι** με τους **καρπούς**, την κύρια τροφή του ανθρώπου.

Βίσονας,
μαμούθ και
άλογα από
βραχογραφίες
σπηλαίων της
Ευρώπης.

► Από τι είδους υλικά κατασκευάζει τα εργαλεία του;

Για την κατασκευή των όπλων και των εργαλείων του ο άνθρωπος χρησιμοποιεί

- ~ **οστά** και
- ~ **κέρατα ζώων**
- ~ ή, κυρίως, επεξεργάζεται τον **λίθο**.

▲ Τα κύρια εργαλεία του ανθρώπου της Παλαιολιθικής εποχής (Μουσείο Βόλου)

► Με ποιο τρόπο αντιμετωπίζει το κρύο;

► Ποιος είναι ο χαρακτήρας της Παλαιολιθικής τέχνης;

Η τέχνη, δηλαδή η δημιουργία αντικειμένων και κατασκευών που δεν καλύπτουν μόνο βασικές ανάγκες και δραστηριότητες για την επιβίωση, όπως η διατροφή, αλλά έχουν και **διακοσμητικό ή συμβολικό χαρακτήρα**, πρωτοεμφανίζεται κατά τα τέλη της παλαιολιθικής περιόδου.

► Τι είδους έργα τέχνης παρουσιάζει η Παλαιολιθική Περίοδος;

Ζωγραφικές παραστάσεις

Αγαλματίδια από πηλό,
κόκκαλο ή λίθο

Κοσμήματα όπως περιδέραια,
βραχιόλια, σκουλαρίκια κ.α.

► Τι είναι οι σπηλαιογραφίες;

- Σε πολλές ευρωπαϊκές παλαιολιθικές θέσεις έχουν βρεθεί **σπηλαιογραφίες**, δηλαδή εικόνες ζώων και σπανίως ανθρώπων ζωγραφισμένες με:
 - ~ Χρώματα
 - ~ ή χαραγμένες στα τοιχώματα των σπηλαίων.

▲ Ταύροι επιζωγραφισμένοι επάνω σε άγρια ζώα (15.000-12.000π.Χ.περίπου),
Γαλλία, σπήλαιο Λασκό.

Η χρήση του ίδιου κομματιού βράχου κατ' επανάληψη φαίνεται πολύ καθαρά στο κάτω μέρος της εικόνας, εκεί όπου τα ελάφια μπλέκονται με τους ταύρους, το ζωγραφισμένο άλογο και το κοπάδι με τα βόδια.

- Αποτύπωμα χεριού (15.000-12.000 π.χ. περίπου), Γαλλία σπήλαιο Πες Μερλ. Εντυπωσιακό το χέρι - αποτύπωμα του καλλιτέχνη, μπορεί να χρησίμευε ως υπογραφή ή ως άλλη ένδειξη.

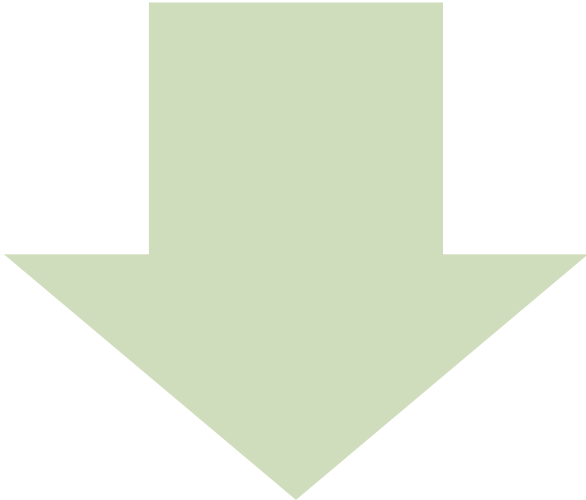

◀ Παράσταση ταύρου (15.000-12.000π.Χ. περίπου), σπήλαιο Αλταμίρα.
Λόγω της “ανατομικής” ακρίβειας της εικόνας αντιλαμβανόμαστε τον ταύρο σε καλπασμό. Βλέπουμε το χρώμα του, αλλού να περιγράφει το τρίχωμά του και αλλού να γίνεται έντονο για να σχηματίσει τον όγκο του ζώου

► Ποια είναι η σημασία των παλαιολιθικών παραστάσεων;

Οι παλαιολιθικές παραστάσεις έχουν, μάλλον, **μαγική ή συμβολική σημασία** και εκφράζουν την αντίληψη των παλαιολιθικών ανθρώπων για το μυστήριο της δημιουργίας της ζωής, την αγωνία για την επιβίωση και το θάνατο.

Κατά την εποχή αυτή πιστεύεται ότι ξεκινά και η δημιουργία της **θρησκείας**, η πίστη δηλαδή σε κάποιες δυνάμεις που επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων. Τότε ξεκινά και η **ταφή των νεκρών**.

◀ **Η Αφροδίτη του Βίλεντορφ** (30.000-25.000 π.Χ. περίπου), ύψος 1 1,5εκ., ασβεστόλιθος, Βιέννη.

Οι πιο γνωστές ανθρώπινες μορφές κατά την ωρινιάκια περίοδο ήταν συνήθως γυναικείες και ονομάζονται Αφροδίτες.

Πρόκειται για μικρά, απρόσωπα ειδώλια, με ατροφικά χέρια, τεράστια στήθη και μηρούς, μια παραμόρφωση που ερμηνεύεται ως προσπάθεια σχηματοποίησης της γυναικείας γονιμότητας. Σ' αυτό το ειδώλιο διακρίνονται ίχνη χρώματος. Δεν υπάρχουν χαρακτηριστικά προσώπου, αλλά ολόκληρο το κεφάλι είναι καλυμμένο με σγουρά μαλλιά. Και εδώ παρατηρούμε διογκωμένα στήθη, κοιλιά και μηρούς, που σημαίνει ότι πρόκειται για μια απεικόνιση της γονιμότητας.

Ασκήσεις-Δραστηριότητες

Να επιστρέψετε στον πίνακα και να συμπληρώσετε μία τέταρτη στήλη με τις σημαντικότερες κατακτήσεις του ανθρώπου στην τεχνολογία, την τέχνη και την ιδεολογία σε κάθε στάδιο της εξέλιξής του.

Η καθημερινή
ζωή κατά την
Παλαιολιθική
εποχή.
Με βάση
την εικόνα να
περιγράψεις
την ημέρα ενός
παλαιολιθικού
ανθρώπου.

Ο ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ

Η παλαιολιθική τέχνη εκδηλώθηκε μέσα από πολλές και ποικίλες μορφές. Τα κινητά έργα τέχνης περιλαμβάνουν κοσμημένα εργαλεία, όπλα, πλακίδια με εικονιστικές εγχαραξεις ζώων και ανθρώπων και ζωόμορφα και ανθρωπόμορφα, κυρίως γυναικεία, ειδώλια.

Η τέχνη των σπηλαίων περιλαμβάνει οποιαδήποτε παράσταση ή άλλο έργο ζωγραφικής και γλυπτικής και κυρίως τις σπηλαιογραφίες που εντοπίστηκαν σ' ένα σύνολο σπηλαίων τα οποία παρουσιάζουν εξαιρετική πυκνότητα στη ΝΔ Γαλλία (π.χ. Lascaux) και στη Β. Ισπανία (π.χ. Altamira). Στα Βαλκάνια, με εξαίρεση τη Ρουμανία, και φυσικά στην Ελλάδα, δεν εντοπίζονται σπηλαιογραφίες.

Στις ζωγραφικές παραστάσεις έχουν καταμετρηθεί 267 ζώα, ρινόκεροι, λιοντάρια, μαμούθ, άλογα, βίσωνες, αρκούδες, τάρανδοι, ελάφια κ.ά.

Κοσμάς Τουλούμης, *Γλυν από την Ιστορία*, σ. 40

Σπηλαιογραφία από τα σπήλαια της Μάυκ (Γαλλία)

Να περιγράψετε τη σπηλαιογραφία. Τι ζώα εικονίζονται; Μπορείτε να βρείτε τους λόγους για τους οποίους ο άνθρωπος ζωγράφιζε αυτά τα ζώα;